

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA – PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Boris A. Novak

M A L A I N
V E L I K A
L U N A

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

DRAMSKI ODER
ZA MLADE

Koprodukcija: Lutkovno gledališče Ljubljana in Prešernovo gledališče Kranj

Boris A. Novak

M A L A I N
V E L I K A
L U N A

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

DRAMSKI ODER
ZA MLADÉ

Režija: **Vinko Möderndorfer**
Scenografija: **Jože Logar**
Kostumografija: **Alan Hranitelj**
Asistentka kostumografa: **Mateja Benedetti**
Glasba: **Bojan Jurjevčič - Jurki**
Oblikovanje svetlobe: **Srečo Brezovar**
Lektorica: **Mateja Dermelj**

Zasedba

Vesna Pernarčič Žunić/Vesna Slapar: Severnica
Ana Hribar: Luna
Matjaž Višnar: Piratski krmar, Zaljubljeni maček, Snohodec
Jan Bučar: Komet, Sonce
Jernej Kuntner: Piratski kapitan, Zvezdogled, Gospod Falzet
Alenka Tetičkovič: Kuža, Zaljubljena muca, Gospa Basova

Vodji predstave: **Aca Ilić/Jošt Cvikl**
Tonska mojstra: **Aca Ilić/Robert Obed**
Lučni mojstri: **Mirsad Vrečić, Drago Cerkovnik/Bojan Hudernik**
Izdelava lutk in scene: **Sandra Birjukov, Iztok Bobič, Zoran Srdić, Mitja Ritmanič, Jože Lašič, Marjeta Valjavec, Jošt Cvikl, Janez Plevnik, Robert Rajgelj, Nejc Plevnik, Mitja Jagodic**
Izdelava kostumov: **Krojaštvo in šiviljstvo Vesna Rau s. p., Marija Špeh, Jožica Torkar, Nika Zver, Branka Spruk**
Izdelava klobukov: **Marjana Zajc**
Tehnična vodja: **Jure Znidaršič, Borut Veselko**
Rekviziterska in odrska dela: **Darko Nedeljković, Tomo Hvastja, Robert Rajgelj, Janez Plevnik, Jošt Cvikl**
Garderoba: **Mihaela Majcen/Bojana Fornazarič**
Frizer in masker: **Matej Pajntar**
Koordinatorica/organizatorica: **Edita Golob**

Premieri:
25. maj 2010 v Lutkovnem gledališču Ljubljana,
27. maj 2010 v Prešernovem gledališču Kranj

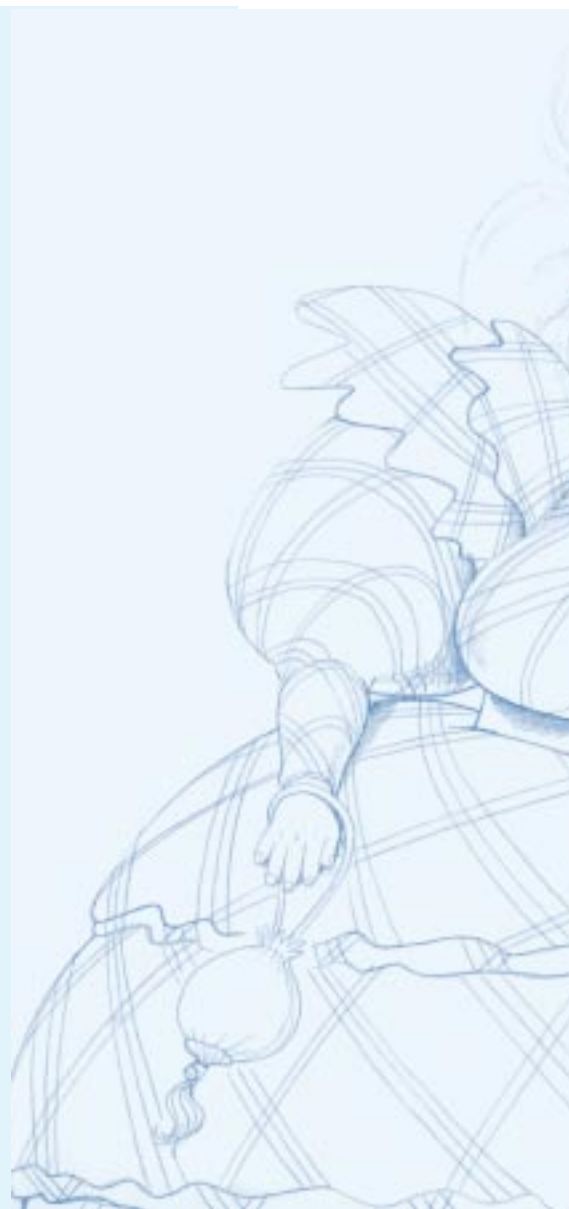
Dramska predstava za otroke od petega leta naprej
Sezona 2009/2010

Iztok Valič,
umetniški vodja Dramskega odra za mlade v
Lutkovnem gledališču Ljubljana

ODRAŠČANJE!

Kadar se namenimo, da bomo najmlajšim z odra spregovorili o težavah in večnih vprašanih tako neznanega, a vendar zanimivega sveta, kot ga ponuja odraščanje, to najbolje storimo s čarobno poetiko besedila Borisa A. Novaka *Mala in velika Luna*.

Mali Luni se mudi postati velika Luna. Kakor otroku, ki si želi na hitro in prezgodaj vstopiti v svet odraslih. To njeno potovanje skozi izkušnje, ki jih doživlja v srečanjih z neznanci, ob katerih spoznava življenje odraslega sveta, in ki mali Luni ne dopuščajo več naivne igre in brezskrbnosti, nam prinaša avtorjevo sporočilo, da ima odraščanje svojo ceno. Ceno, ki jo mora mala Luna, če hoče odrasti, tudi sprejeti. Toda Luna ima srečo, saj se lahko večja do »odrasle«, polne Lune in nato zmanjšuje nazaj v »otroški« ščip. Gre za metaforično podobo nenehno ponavljajočega se življenjskega kroga, za *perpetuum mobile*. In v tej poetični zgodbi o nenehnih vračanjih v otroštvo in odraslost se zdi, kot da malo Luno vsakič znova čakajo nove zgodbe, izkušnje in priložnosti. Zato se ji ne more zgoditi nič hudega, saj lahko vsak hip zbeži nazaj v otroštvo. Otroštvo, ki bi moralo biti za vsakega otroka kar najlepše in najbolj varno!

Marinka Poštrak,
dramaturginja – vodja umetniškega oddelka
Prešernovega gledališča Kranj

MALA IN VELIKA LUNA

Poetičnih besedil za otroke, ki bi nagovarjala širok starostni razpon gledalcev, ni ravno v izobilju in so bolj izjema kot pravilo. Eden od avtorjev, ki mu to v vsej pesniški virtuoznosti uspeva, je gotovo pesnik in dramatik Boris A. Novak. Pri njegovi *Mali in veliki Luni* je zanimivo prav to, da združuje tako dramatičnost napete zgodbe kot tudi lepoto metaforičnosti in poetičnosti jezika. Tako imamo pred seboj eno najlepših poetičnih besedil za *velike in majhne otroke* ali kar za vse tiste *večne* otroke, ki jim odraslost in delo nista uspela uničiti želje po igri oziroma igrivosti. Kajti *Mala in velika Luna* je predvsem zgodba o odraščanju in spoznanju, da svet odraslih sploh ni tako idealen in lep, kot si ga otroci v svoji veliki želji, da bi čim prej odrasli, velikokrat predstavljajo. V spoznanju, kakšen je svet odraslih, pa je zgodba lahko tudi zelo poučna. Željo male Lune, da bi čim prej odrasla, se v svojem otroštvu sreča skorajda vsak otrok. Toda ko pride dolgo pričakovana odraslost, nastopita tudi razočaranje in obžalovanje ob spoznanju, »da je življenje odraslih en sam dolgčas«, če mu vlada zgolj in samo zakon dela, tako kot se to v igri zgodi Soncu. Toda naša Luna na srečo spozna tudi to, da je v veselju privilegirana in da njeno otroštvo ni za vekomaj izgubljeno, saj se nenehno veča in manjša in ostaja večno mlada. Njena posebnost je, da se lahko ves čas igra in ostaja *princesa večne Igre*.

Mala in velika Luna skozi poetično metaforo o rastoči in padajoči Luni govori o tem, da je mogoče ostati *večen otrok*, če nam uspe ne glede na leta v srcu ohraniti igrivost in veselje do igre.

Boris A. Novak

SPOMINI NA IGRE OTROŠTVA IN OTROŠTVO IGRE MALA IN VELIKA LUNA

Igre otroštva

V lutkovni in radijski igri *Mala in velika Luna* sem upesnil otroško igrivost, ustvarjalnost in odprtost kot najbolj pristen človeški odnos do sveta. Mala Luna je prisposodba za otroka. Kot vsak otrok tudi Luna hrepeni po tem, da bi čim prej odrasla. Zaljubi se v Sonce in mu zavida njegovo velikost in svetlobno moč. A ko odraste v polno Luno, presenečena spozna, da odraslost prinaša težke dolžnosti. Sonce ji razodene, da mora vsak dan in vse svoje dni od jutra do večera izdelovati svetlobo, da bi porajalo in ohranjalo življenje v vesolju. Ko Luna okusi grenkobo odraslosti, se ji stoži po brezskrbni otroški igri, zato se začne spet manjšati.

V tej igri sem hotel uprizoriti prav radost in bolečino odraščanja ter razpetost človeškega življenja med dva pola: med Dan in Noč, med Delo in Igro. Sonce je kralj Luči, Luna je princesa Noči. Sonce je kralj Dela, Luna je princesa Igre. Skozi lik Lune sem hotel izraziti svojo lastno nemogočo željo po vrnitvi v otroštvo. Luna je namreč edino bitje na vesoljnem svetu, ki vsak mesec zraste iz mlaja v ščip ter se znova vrne v kraj in krajec svojega otroštva. Luna je edini večni otrok.

Otroštvo igre in *Mala in Velika Luna*

Igro *Mala in velika Luna* sem napisal daljnega leta 1983, najprej kot radijsko igro, ki je l. 1985 doživela prvo izvedbo na Radiu Ljubljana v režiji Aleša Jana.

V tistem času sem bistvena etična in »filozofska« sporočila o naravi človeka in medčloveških odnosov izražal skozi formo iger za otroke. Ker sem po osnovni poklicanosti pesnik, gre pač za poetična dramska besedila. Danes, ko sem skoraj dvakrat starejši, še zmeraj »stojim« za sporočilom te igre, iz senc poznejših izkušenj pa se čudim svetlobi svojega tedanjega doživljanja sveta. Pri tridesetih letih sem bil še zmeraj otrok, čeprav sem bil tudi že oče. Najbrž je prav ta dvojna optika – domotožja po lastnem otroštvu in opazovanja odraščanja lastnih otrok – botrovala nastanku *Mala in velike Lune* ter drugih tedanjih pesmi in iger.

To dramsko besedilo sem pozneje »prevedel« tudi v pravljичno prozo; zahvaljujoč ilustracijam Danijela Demšarja je na tej podlagi nastala ena izmed najlepših slikanic (DZS, 1994).

Sama igra pa je v knjižni obliki izšla že l. 1984 (MK, zbirka Mladi oder, skupaj z *Nebesnim gledališčem*, kakor je knjiga tudi naslovljena), doživela pa je več uprizoritev. Dveh postavitev (na odru Mladinske gledališke skupine SPD v Celovcu l. 1994 v režiji Marjana Bevka in na odru Koreodrame v Ljubljani l. 1998 v režiji Boštjana Štormana) zaradi odsotnosti žal nisem videl. V živem spominu pa mi ostaja krstna izvedba *Lune* v sezoni 1984/85 na velikem odru Drame SNG v Ljubljani, v sijajni in domiselni režiji pokojnega Mirana Hercoga, ki je k sreči ohranjena tudi na televizijskem posnetku. Nastajanje predstave sem spremljal od blizu, saj sva skupaj z Mojco Kranjc sodelovala kot dramaturga; bila je to ena izmed mojih najlepših gledaliških izkušenj. Uprizoritev, ki jo je hišni sindikat prvotno pripravljal kot novoletno razvedrilo

za otroke, je zahvaljujoč požrtvovalnosti celotne ekipe prerasla v polnokrvno predstavo, ki jo je tedanji direktor ljubljanske Drame, prezgodaj umrli Igor Lampret, sprejel v uradni program naše osrednje gledališke hiše. Pobudo za ta projekt je dala požrtvovalna lektorica Nada Šumi. Z nostalgijo se spominjam tedanje Lune – mlade, nadarjene in lepe igralka Maje Sever, igralske dive Štefke Drolic v vlogi modre zvezde Severnice, kolosalnega nastopa Iva Godniča v vlogi Sonca ter širokega registra različnih kvalitiet, s katerimi so v več vlogah briljirali Saša Pavček, Vojko Zidar in Zvone Hribar. – Silno me zanima, kako bodo te nebesne like v novi uprizoritvi utelesili igralci in igralka Lutkovnega gledališča Ljubljana (Dramskega odra za mlade) in Prešernovega gledališča Kranj.

Integralna razsežnost poetike mojih iger za otroke so songi, ki niso zasnovani zgolj kot pesmice, temveč tudi kot dramaturški vozli dogajanja in zgoščeni karakterni portreti likov; zato je glasba za moje igre tako pomembna. V tistem času sem veliko sodeloval s skladateljem Gregorjem Strnišo in igralcem Gojmirjem Lešnjakom - Gojcem, ki je tudi izvrsten glasbenik; skupina Srp je posnela njuno učinkovito scensko glasbo, ki se je zaradi udarnosti nato osamosvojila in zvenela tudi neodvisno od predstave.

Bojana Jurjevčiča - Jurkija sem spoznal prav prek sodelovanja z Gojcem; že večkrat je sveže uglasbil moje songe, zato popolnoma zaupam njegovemu rokerskemu impulzu. Tam, kjer sta prostor in glasba, je seveda tudi ples. (Kot rad pravim, je pesem najmlajša hči glasbe in plesa.) Razgibani balet zvezdnih teles je v Drami z občutkom oblikovala koreografka Ana Vovk - Pezdir. Ključna problema uprizoritve sta seveda

prostor in kostumi: kako inscenirati veselje, kako »obleči« zvezde in planete, lune in komete? Scenografka in kostumografka Jerneja Jambrej je v krstni predstavi prispevala lepe in funkcionalne rešitve, za maske in lutke pa je poskrbel mojster Zdenko Majaron. Kolikor mi je zaupal režiser Möderndorfer, bodo nosilci gledališkega čara nove *Lune* bogati, elegantni kostumi Alana Hranitelja v scenski viziji Jožeta Logarja.

Prav firbec me matra! Seveda se ne spodobi, da bi avtor besedila dandanašnji hodil na vaje, motil igralce in paral živce režiserju, še posebej, če gre za Vinka, izjemnega in vsestranskega umetnika, maga s pretanjenim občutkom za poezijo odra in oder poezije. Pa vendar: komaj čakam na premiero ...

Oblikovalec Matjaž Vipotnik je predstavi Drame velikodušno daroval antološki plakat z dvema ljubečima se mucama pod ozvezdenim nebom in enako zastavljen gledališki list žepnega formata. Ker so v njem natisnjene tudi moje pesmi za otroke, ga še zmeraj uporabljam pri literarnih nastopih po šolah in knjižnicah. Plakat sem dal uokviriti in mi vsako jutro s stene vošči dobro jutro. Tako lepe gledališke predstave živijo v spominu ...

Gledališče je najbolj živa in v isti sapi najbolj bežna umetnost. Predstavo vidim kot veliko ladjo (v tem primeru vesoljsko). Avtor skicira besedni načrt zanjo, režiser je inženir, ki vodi njeno izdelavo v ladjedelnici, igralci so mornarji, gledalci pa potniki. Premiera je praznik – splavitev ladje v morje, s steklenico penine! Igralci-mornarji prevzamejo krmarjenje ladje, gledalci-potniki uživajo in ploskajo, avtor besedila, režiser in sodelavci pa ostanemo na pomolu

in dolgo, dolgo mahamo, mahamo, z
grenko-sladko kapljo slovesa v srcu ...

POGOVOR IZTOKA VALIČA Z REŽISERJEM VINKOM MÖDERNDORFERJEM

I. V. *Kako pisatelj in režiser številnih
otroških besedil gleda na gledališče in
gledališko umetnost za otroke?*

V. M. Gledališče za otroke in mladino je
tista zahtevna gledališka zvrst, ki je na
slovenskih odrih premalo. Pravzaprav
slovenska gledališča, z izjemo GOMLA,
sploh še niso odkrila vsega bogastva
dramatike za otroke in mladino. Drugod po
gledališkem svetu se gledališča in dramatik
prav poigravajo s preigravanjem različnih
tem, ki zanimajo odraščajočega človeka.
Takšno gledališče je zelo zahtevno in ni
namenjeno samo *pravljичni zabavi* otrok.
Poleg tega se mi zdi poslanstvo, če
uporabim to patetično in ne preveč
popularno besedo, takšnega gledališča
izjemno pomembno. Prek njega vzgajamo –
spet nepopularna beseda – občinstvo, ki
bo, če bomo dobro opravili svoje delo, vse
življenje zavezano gledališču. Večkrat se pri
svojem delu srečamo z gledališkimi ljudmi,
ki mislijo, da je predstava za otroke nekaj *za
zraven*, nekaj, kar lahko naredimo hitro in
morda celo *poceni*. Pa ni tako. Igrati, režirati,
pisati za otroke, ki so najbolj neposredna
bitja na svetu, zato so tudi najbolj kritična in
najbolj zahtevna, je najbolj odgovorno
gledališko delo na svetu. Pa tudi najlepše.

I. V. *Kaj vam znotraj tega konteksta pomeni
Mala in velika Luna?*

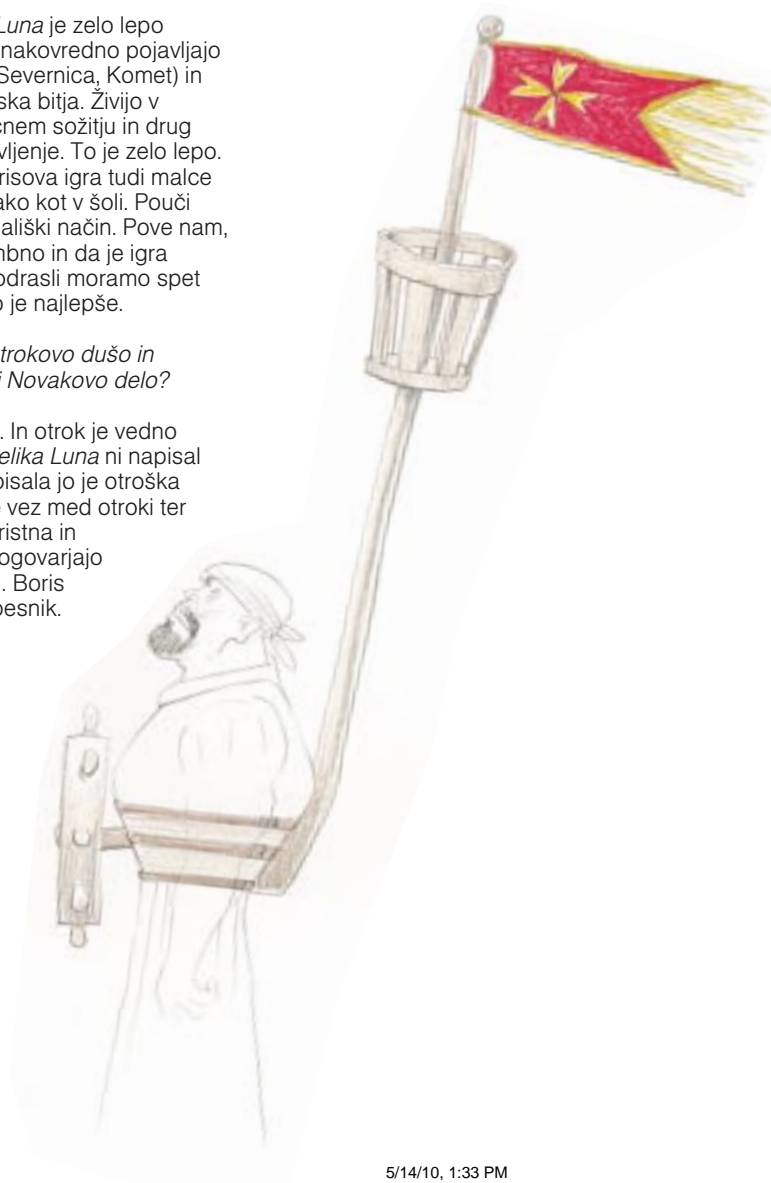

V. M. *Mala in velika Luna* je zelo lepo besedilo. V njem se enakovredno pojavljajo nebesna bitja (Luna, Severnica, Komet) in ljudje oziroma zemeljska bitja. Živijo v nekakšnem harmoničnem sožitju in drug drugemu pomenijo življenje. To je zelo lepo. Še lepše pa je, da Borisova igra tudi malce poučuje. Ampak ne tako kot v šoli. Pouči nas na slikovit in gledališki način. Pove nam, da je otroštvo pomembno in da je igra pomembna in da se odrasli moramo spet naučiti biti otroci. In to je najlepše.

I. V. *Kje je vez med otrokovo dušo in subtilnostjo, ki jo nosi Novakovo delo?*

V. M. Pesnik je otrok. In otrok je vedno pesnik. Igre *Mala in velika Luna* ni napisal odrasel dramatik, napisala jo je otroška duša pesnika. Zato je vez med otroki ter *Malo in veliko Luno* pristna in neposredna, saj se pogovarjajo bitja, ki so si v sorodu. Boris je velik otrok in velik pesnik.

Alan Hranitelj

Alan Hranitelj (r. 1968) je v Zagrebu obiskoval šolo za upodabljajočo umetnost. Kot član Galerije Ulupuh in skupine Modagram se je udeležil številnih skupinskih razstav in modnih revij doma in v tujini. Leta 1985 je kot masker sodeloval pri predstavi *Krst pod Triglavom* v Cankarjevem domu. Profesionalno pot je nadaljeval v Ljubljani kot masker v gledaliških predstavah in kot kostumograf. Leta 1991 je oblikoval kolekcije visoke mode v Milanu in ugotovil, da mu svet mode ne ustreza. Po enoletnem bivanju v Italiji se je vrnil v Slovenijo in njegova dejavnost sta postali gledališka kostumografija in oblikovanje maske za gledališče, opero in film, posvetil pa se je tudi oblikovanju oblek objektov, oblačil in dodatkov, denimo pokrival in torbic. Živi in dela v Ljubljani.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

(Dramski oder za mlade)
KREKOV TRG 2
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA

telefon: 01 3000 970
faks: 01 3000 980
e-pošta: info@lgl.si
spletna stran: www.lgl.si

Blagajna LGL

informacije: www.lgl.si
telefon: 01 3000 982, 080 2004
Blagajna je odprta od ponedeljka do petka med 16.
in 18. uro, v soboto med 10. in 12. uro ter uro pred
predstavo.

Kartica KU KU vam omogoča nakup vstopnic pri
blagajni in prek interneta. Vstopnice za tekoči
mesec si lahko zagotovite v predprodaji.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

GLAVNI TRG 6, 4000 KRANJ

telefon: 04 280 49 00
faks: 04 280 49 10
e-pošta: pgk@pgk.si
spletna stran: www.pgk.si

Blagajna PG Kranj

telefon: 04 20 10 200
e-pošta: blagajna@pgk.si
Blagajna je odprta od ponedeljka do petka med 10.
in 12. uro ter uro pred predstavo.

Gledališki list, sezona 2009/2010

izdalo: **Lutkovno gledališče Ljubljana**

za izdajatelja: **Marjan Gabrijelčič**

odgovorni urednik: **Iztok Valič**

urednica: **Lidija Franjič**

lektorica: **Mateja Dermelj**

avtor skic: **Alan Hranitelj**

oblikovanje: **Andreja Peklar, Borko Tepina**

tisk: M-Grafika d.o.o.

naklada: 2000 izvodov

Uresničevanje programov nam omogočajo Ministrstvo za
kulturo Republike Slovenije, Mestna občina Ljubljana –
Oddelek za kulturo in Mestna občina Kranj, poleg njih
pa še:

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske
komisije. Vsebina publikacije (spletne strani, DVDja ipd.) je
izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne
predstavlja stališč Evropske komisije.

